

Aici credem că putem desluși puterea unui loc anume, spiritualitatea și cultura sedimentate, pe cei care le-au cultivat dedicându-se semenilor. Prin toate acestea și altele ce le pot numi doar bârlădenii – se detașează Bârladul ca mare centru muzeal, ca referință în întreaga muzeografie din România.

Aici, odată cu proiectul nefericit spulberat al tânărului ofițer Al. Saint-Georges²⁰, care anunța în 1908, începuturile muzeografiei la Bârlad, s-a configurat vreme de un secol nu doar o instituție emblematică pentru teaurizarea mărturiilor culturale și naturale, ci o mișcare, un centru al muzeologiei, de unde au iradiat, benefic, idei, experiențe și practici de înaltă ținută științifică.

La aniversarea unui veac de muzeografie la Bârlad, un gând pios de recunoștință și îndemn de largă recunoaștere pe seama tuturor celor care au consolidat muzeul, ca și a celor ce l-au sprijinit cu faptele lor, constituie o obligație ce îmbracă forma unei largi reverențe.

Iată, așadar, că dorința inițiatorilor - „văzând trebuința ce se simte în orașul Bârlad de un muzău istoric, care să fie pus la dispoziția publicului...”²¹, a președintelui Gh. Constantinescu-Rîmniceanu, vicepreședintelui col. D. Petrescu-Tocineanu și a părintelui I. Antonovici, este după 100 de ani împlinită și recunoscută. Ei și cei care le-au urmat au dat curs îndemnului că „națiunile nu trăiesc numai prin prezent, ci și prin trecut. Din acest trecut se frământă prezentul, iar din cunoașterea temeinică a istoriei izvorăște îndemnul și energia luminată care pregătește viitorul”²².

Prof. univ. dr. Ioan OPRIȘ

CROCHIURI SENTIMENTALE

În călătoriile mele de studii sau cu prilejul expozițiilor personale, poposind mai mult în localități din nordul Italiei, am reușit să înțeleg rolul *civilizației comunale*. Grupuri locale au reușit să structureze activități artistice importante, fiecare remarcându-se fiecare prin particularități definitorii. Este binecunoscută tendința pictorilor venețieni de a se fixa în propria localitate. În jurul acestor grupări au apărut și susținători interesați în a-și construi o viață spiritual locală.

O comunicare greoaie între localități obliga pe oameni să-și satisfacă aceste “interese” prin forțe proprii. Orgoliul și justa distribuire a atribuțiilor duc la o claritate în exprimare a acestor experiențe proprii, reușindu-se astfel ca opera lor să ocupe o poziție definitorie în ansamblul cultural al regiunii și nu numai.

Țara se modernizează, dar nu în dauna trecutului. Mentalitățile se schimbă. Astfel, cu un patrimoniu artistic perfect conservat, apărat de o gardă de patrimoniu serioasă, cum acest patrimoniu este pus la dispoziția contemporanilor amatori de frumos și adevăr din întreaga lume, prin adevărate sărbători ale orașelor, unde cu această ocazie sunt omagiați artiști locali a căror opera se află în case memoriale, muzee sau grupuri monumentale. În aceste zile, respectivele orașe devin neîncăpătoare, comunitatea locală făcând față greu afluxului de turiști. Hotelurile devin aglomerate, iar restaurantele, mai ales cele de epocă, sunt asaltate. Cu aceste ocazii, nume noi, nevehiculate de istoricii în specialitate, intră în circulație după ani buni de tăcere.

Vila Manin, fostă reședință papală, a devenit acum un mare centru de restaurare. Prin efortul lor se pun și repun în circulație vechi opere de artă, după o atentă și profesională restaurare.

Cutreierând acele locuri, gândul meu se ducea acasă, amintindu-mi cu evlavie de mica, dar

²⁰ Vezi la Ioan Opriș: *Muzeul Al. Saint-Georges și contribuția sa la bogăția culturală a Bucureștilor (Magazin istoric, 2011, februarie, p. 77-80)*, idem, *Patrimoniul cultural moldav în colecțiile muzeului Al. Saint-Georges (Monumentul, XIII, partea a II-a, Iași, 2012, p. 185-190)*, și idem, *Contribuitori la Tezaurul cultural-artistic bucureștean (Materiale de istorie și muzeografie, Muzeul Municipiului București, XXIV, 2010, p. 43-58)*.

²¹ Cf. raport nr.1/18.04.1914 al lui I. Antonovici, care prezenta procesul verbal din 10 aprilie, o dată cu cererea de sprijin prin acordarea a 200 lei ajutor noului muzeu, cerere neonorată din lipsă de fonduri. În Arh. CMI, dosar 507. Bârlad.

²² Am citat din cuvântarea lui Ioan Kalindem, președintele CMI, rostită cu ocazia instalării Comisiunii în 1913, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, 1913, V, p. 92.

importanta pinacotecă a orașului meu, unde am descoperit multe nume importante, putând compara valorile estetice, putând stabili o scară ierarhică.

După războiul din 1916, o mână de intelectuali patrioți au pus bazele acestei pinacoteci, contribuind evident la dezvoltarea personalității orașului Bârlad, aceasta adăugată la corola de fapte ce se produceau în epocă, însuflețite fiind de patriotismul epocii. Această colecție la început, a fost găzduită în corpul Bibliotecii „Stroe Belloescu”, în două camere dinspre miazăzi.

După anii 1950, colecția primește un custode, în persoana Domnului Dimitrie Tarază, fost profesor de sculptură la celebrul Liceu de Arte și Meserii din Bârlad. O personalitate legitimată prin performanțele sale artistice. Își făcuse studiile artistice la Academia Julian din Paris. El a fost autorul ancadramentului aulei scenei Liceului Gheorghe Roșca Codreanu, lucrare inaugurată cu ocazia împlinirii a 100 de ani de existență a instituției. O altă lucrare importantă, admirată de mine de curând la Paris, este lampadarul de la Biserica Ortodoxă Română, piesă premiată la o expoziție internațională de la Paris. Prin natura lucrurilor, puteam frecventa de mic atelierul artistului, de care eram apropiat, fiind fratele bunicii mele materno. Om de o solidă cultură artistică și nu numai, modest și profund moral.

Sub grija lui, muzeul s-a mutat în frumoasa clădire de astăzi, fosta prefectură a fostului județ Tutova. O perioadă scurtă de timp, instituția a mai poposit și în casele drogheriei Ugo Perman, pe strada Regală, pe locul unde acum se află agenția CEC. O prăvălie specifică epocii, blindată cu uși grele de fier (ele însele piese de muzeu), cu plafoane în bolți și subsol tip depozit. Îmi amintesc că, la transbordarea inventarului în clădirea de azi, a sărit toată familia în ajutor, Muzeul având doar un singur salariat - ”tovarășa” Paulina, care era și portar și ghid. Printre piesele pe care le îngrijea cu deosebit respect era măseaua mamutului descoperit la Manzați, scheletul întreg fiind expus la Muzeul „Grigore Antipa” din București. Toți elevii doreau să vadă această piesă de senzație.

Un alt conducător al Muzeului, persoană fascinantă, a fost profesorul Vasile Palade, arheolog de mare ținută, autor absolut al cercetărilor de la Valea Seacă, lucrare cu rezonanță științifică internațională.

A doua lui operă este organizarea Muzeului „Vasile Pârvan“, pe care îl vedem astăzi. Organizat, dezvoltat și ridicat pe un plan superior, angajând instituția în activități de cercetare.

Aici mi-am adus și eu aportul, prin reprezentarea grafică a ceea ce Domnul Profesor Palade și echipa sa scoteau la lumină. Asta ne-a unit și am devenit sinceri prieteni. A fost pentru mine un mare câștig în plan spiritual, moral și nu numai. Avea reflexii uimitoare prin finețea observației. L-am însoțit de la șantier până la evenimentele științifice la care avea comunicări de făcut, fie la Academia Română, fie la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” din Șoseaua Kiseleff. La fel, domnul Palade era prezent la evenimentele mele (vernisaže, expoziții etc.). Debutul meu expozițional în Capitală a avut loc după absolvirea Institutului „Nicolae Grigorescu”, la galeria Galateca din Calea Victoriei, unde dumnealui a fost prezent, aducându-l și pe directorul Muzeului Național de Artă. Atunci am înțeles că erau prieteni.

Pasiunea pentru artă i se inoculase și își făcuse relații peste tot unde își putea verifica cunoștințele, părerile. Era interesat de artiștii care veneau ca origine din spațiul Moldovei de Jos. Astfel, crease la Muzeu o atitudine față de această idee. Mulți erau legați de oraș prin faptul că au fost elevi sau profesori de desen la Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu”.

Amintirea domnului Palade este vie în atelierul meu din strada Ion Câmpineanu, pe care m-a ajutat să-l organizez cu material de la demolări.

În timpul studenției mele reușise să se împrietenească cu profesorii mei, cu critici de artă, care, mai târziu l-au pus în legătură cu mari colecționari, personalități științifice pe care le-a convins să își doneze colecțiile integral acolo de unde le era obârșia - la Bârlad. Avea capacitate de comunicare și forța de convingere, care-i confereau credibilitate (era serios). Pot spune că a treia preocupare importantă a profesorului a fost contactul cu colecționarii bârlădeni locali și cei plecați.

După cutremurul din 1977 am recuperat și am restaurat cu dumnealui opere de artă importante care au fost deteriorate în colecții particulare. Era, cred, forma prin care vroia să ”obișnuiască” operele respective cu drumul spre Muzeu, fapt care s-a și petrecut. Azi, aceste lucrări pot fi admirate în colecțiile de artă extrem orientale, donate de colecționari.

Pe perioada studenției, domnul profesor Palade a fost interesat de păstrarea lucrărilor mele dinaintea de studii (perioada de autodidact), având drept scop compararea celor două perioade, înainte și după studii. Dispariția Profesorului a făcut ca proiectul să cadă și lucrările să fie împrăștiate care încotro. Îmi îngăduise să lucrez în vacanțe într-un spațiu auxiliar.

După o serie de dezamăgiri avute, dansul m-a făcut să iubesc orașul, viața lui și viitorul lui cultural. Erau zile, în special duminicile, pe care le consacram discutând cu amatorii de artă, cu colecționarii orașului; ne-a „obligat” să visăm alături de dansul. Prin Domnia sa am iubit acest oraș și împrejurimile lui, chiar dacă unii oameni străini, dar vremelnic decisivi, au arătat dispreț și ostilitate.

Prietenia cu această bucată mare de Bârlad, care este Muzeul „Vasile Pârvan”, cu întregul colectiv de voluntari comunitari, care au dat sens vieții culturale a orașului, susținând Muzeul (și nu numai), nu poate fi dată uitării.

Pictor Corneliu VASILESCU

CENTENARUL MUZEULUI „VASILE PÂRVAN” DIN BÂRLAD (1914 – 2014)

În România de astăzi nu multe lucruri sau instituții au vârstă centenară.

Muzeul bârlădean împlinește un secol de viață (la 10 aprilie 2014), purtând, din 1957, numele unuia dintre cei mai mari cărturari ai neamului românesc (istoric și filosof) născut în preajma acestei vechi așezări moldave – Vasile Pârvan.

Nașterea muzeului acum un veac, la crepusculul domniei primului rege al României, Carol I (1866-1914) însemna, de fapt, așezarea peceții marelui monah pe o lucrare laborioasă a unor intelectuali ai Bârladului de la începutul veacului trecut.

Similar lucrurile se întâmplaseră și la Brăila, dar cu o generație mai devreme, la 1880 – 1881. Carol I a pecetluit apoi la Sinaia, la Castelul Peleş, la 23 august 1881 prin Decretul regal 2134 de înființare a Muzeului Științific și a Bibliotecii publice, consacrand activitatea celor două instituții din importantul port dunărean.

Așadar, ca muzeu cu vârstă venerabilă pentru spațiul românesc extracarpatic – suntem bucurători și onorați să salutăm Muzeul din Bârlad, de întemeierea căruia sunt legate nume precum: profesorul Stroe Belloescu și donatorii: părintele Gheorghe Ursăcescu, profesorul Ion Chiricuță, doctorul Marcel Veinfeld, inginerul Ion Negoescu, actrița Clody Bertola sau profesorul Gheorghe Ivașcu.

Peste toate aceste personalități ce au zidit în timp Muzeul din Bârlad, numele patronului său spiritual rămâne excepțional.

Actualitatea lui *Vasile Pârvan, arheologul și întemeietorul cercetărilor arheologice sistematice de la noi este tulburătoare mai ales în relația cu Grigore Antipa și opera acestuia în domeniul muzeologiei românești*. Iată răspunsul lui Vasile Pârvan către Grigore Antipa, acum 90 de ani, la Academia Română, la alocuțiunea marelui savant biolog despre organizarea muzeelor în România: „Mulțumind colegului Antipa în numele d-voastră pentru interesanta și prețioasa comunicare ce ne-a făcut, țin să adaug că ar fi indiscret din partea noastră să ne bucurăm prea mult de speranța de organizare sistematică a muzeelor din România, pe care ne-a redeșteptat-o colegul nostru; *în adevăr, privind împrejur, nu văd în sală nici nu reprezentant al autorității executive, ci numai astfel de ascultători, care sufăr deopotrivă cu noii de neîmplinirea lipsurilor semnalate de d-sa* (s.n. I. C.); și oricât ne-ar fi de simpatic acest auditor noi astăzi am fi dorit să avem între noi, încă mai mult decât pe domniile lor, alți ascultători pe care colegul Antipa i-ar fi putut – desigur convinge de necesitatea reformelor și care ar fi fost în stare să treacă îndată și la înfăptuirea lor. *Se pare însă că deocamdată curiozitatea pentru problemele culturale e destul de slabă în cercurile noastre conducătoare.*

Trebuie să avem răbdare. Statul nostru a avut până acum țeluri înainte de toate politice. Statul viitor trebuie să aibă țeluri prin excelență culturale. Trecerea de la o concepție la alta se face încet.